

Dobre praktyki w zakresie wykorzystania systemu klas energetycznych przy tworzeniu programów wsparcia modernizacji budynków

RAPORT FALI RENOWACJI

Autorzy (Instytut Reform): **Klaudia Janik, Maria Niewiłała-Rej, Aleksander Śniegocki**

Współpraca (Fala Renowacji): **Jan Ruszkowski, Aleksandra Stępnia, Anna Sokulska**

REFORM

Fala Renowacji to polska, międzysektorowa grupa ekspercka (stowarzyszenie rejestrowe) wspierająca podnoszenie efektywności energetycznej budynków. Jej misją jest skuteczne działanie na rzecz osiągnięcia w Polsce poziomu minimum 3% renowacji budynków rocznie oraz wzrostu udziału kompleksowych, głębokich modernizacji energetycznych.

www.falarenowacji.pl

Instytut Reform to niezależny think tank, którego celem jest ciągłe doskonalenie polityk publicznych w Polsce, Europie i na świecie. Jednym z kluczowych obszarów działania Instytutu jest wsparcie transformacji energetycznej oraz ochrony klimatu.

<https://ireform.eu/>

DATA PUBLIKACJI:

Czerwiec 2025

Spis treści

Spis treści.....	2
Słowo wstępne.....	4
Wprowadzenie.....	5
Przykłady wykorzystania klas budynków w programach wsparcia renowacji	7
Francja - MaPrimeRénov'	7
Litwa - Remont budynków wielorodzinnych.....	8
Irlandia – The National Home Energy Upgrade Scheme.....	9
Niemcy - Fundusze federalne na rzecz efektywnych budynków (BEG) - Kredit Nr. 261	9
Austria – Sanierungsbonus	10
Inne przykłady uwzględniania poziomu poprawy efektywności energetycznej w programach wsparcia renowacji budynków.....	11
Podsumowanie dobrych praktyk z innych państw.....	13
Klasy charakterystyki energetycznej budynków dla wsparcia renowacji.....	15
Po co wdrażać klasy charakterystyki energetycznej budynków do programów wsparcia renowacji?.....	15
Jak zaprojektować system klasyfikacji budynków tak, aby usprawnił on działanie programów wsparcia renowacji?	15
Progi zapotrzebowania na energię dla klas charakterystyki energetycznej – dla jakiego typu energii definiować?	18
Rekomendacje dla wdrażania klas charakterystyki energetycznej budynków w krajowych programach wsparcia renowacji	21

Część 1 – Klasy według propozycji MRiT.....	21
Budynki publiczne	21
Budynki jednorodzinne - Program Czyste Powietrze	22
Budynki wielorodzinne – Premia termomodernizacyjna i grant termomodernizacyjny....	25
Część 2– Klasy według propozycji KAPE dla Fali Renowacji.....	26
Budynki jednorodzinne – Czyste Powietrze.....	26
Budynki wielorodzinne – premia termomodernizacyjna i grant termomodernizacyjny....	27
Podsumowanie	28

Słowo wstępne

Sposobów finansowego wspierania renowacji budynków od lat znamy i stosujemy wiele – dotacje ze środków krajowych i zagranicznych, pożyczki, kredyty, gwarancje bankowe, umorzenia, ulgi podatkowe itd. **Ale czy wiemy jak nam w Polsce idzie to wspieranie? Czy środków wystarczy?**

Dokumenty strategiczne – zarówno Długofalowa Strategia Renowacji Budynków (2022) jak i obecny projekt Krajowego Planu Renowacji Budynków pokazują wyraźnie, że skala potrzeb będzie ogromna (rzędu 2 bilionów zł) i z pewnością przekroczy możliwości wspierania renowacji z obecną intensywnością. **Dlatego tak ważne jest, aby środki publiczne były wydawane ze znacznie większą niż dotychczas dbałością o ich efektywność kosztową.**

WSZELKIE formy wsparcia – zarówno rządowe, rozsiane po kilku ministerstwach, jak i te samorządowe – muszą być starannie zaprogramowane, nie tylko po to by zachęcały i premiowały inwestycje przynoszące największy – w stosunku do nakładów - **efekt**, ale również po to, aby efekt i skuteczność tych narzędzi można było mierzyć i optymalizować.

O efektywności dotychczasowego wsparcia renowacji budynków w Polsce wiemy niestety niewiele, gdyż dane te były dotychczas zbierane w sposób fragmentaryczny, lub wcale.

Doskonałym, wręcz stworzonym do tego celu instrumentem są powszechne w całej **UE świadectwa charakterystyki energetycznej budynków**. Określane na ich podstawie klasy energetyczne budynków nie tylko pomagają inwestorom, zarządcom, właścicielom i najemcom nieruchomości w podejmowaniu świadomych i racjonalnych decyzji, ale są też wymarzoną narzędziem do programowania finansowego wsparcia renowacji budynków ze środków publicznych.

Ostatnia nowelizacja dyrektywy EPBD sprawi, że **klasy energetyczne budynków pojawią się wreszcie również w Polsce**. Mamy więc unikalną okazję by skorzystać z tzw. renty zapóźnienia, wykorzystać doświadczenia naszych europejskich sąsiadów, uniknąć kilku błędów i ślepych zaułków (jak np. dotacje w wysokości 100%) i wprowadzić oraz wypromować je w Polsce możliwie jak lepiej.

Dlatego, jako Fala Renowacji, postanowiliśmy opracować i oddać w Państwa ręce niniejszą praktyczną analizę europejskich dobrych praktyk, pokazującą w jak zróżnicowany sposób efektywność energetyczna budynków „zaszywana” jest w instrumentach wsparcia. Przegląd ten wskazuje nie tylko fakt, że fundamentem i wspólnym mianownikiem zawsze są świadectwa charakterystyki energetycznej budynków, ale pośrednio podkreśla też jak ważnym dokumentem staną się za chwilę. Nie tylko dla nas – właścicieli, najemców i użytkowników budynków – ale i dla niejednej instytucji dysponującej często znacznymi, ale zawsze ograniczonymi środkami wsparcia.

Życzę miłej i – rzecz jasna – efektywnej lektury!

Jan Ruszkowski
Dyrektor Zarządzający
Stowarzyszenie Fala Renowacji

Wprowadzenie

Klasy charakterystyki energetycznej budynków stanowią system oceny efektywności energetycznej budynków, który ma na celu zapewnienie użytkownikom i właścicielom nieruchomości prostej i czytelnej informacji o jej standardzie energetycznym. Idea działania klas energetycznych budynków jest analogiczna do tej znanej z etykiet energetycznych dla sprzętów RTV i AGD.

Kwestia klas charakterystyki energetycznej na poziomie Unii Europejskiej regulowana jest przez Dyrektywę w sprawie charakterystyki energetycznej budynków, często w skrócie określaną jako Dyrektywa EPBD (ang. Energy Performance of Buildings Directive). Ostatnia rewizja dyrektywy EPBD (2024/1275) wprowadziła nowe wymagania dotyczące krajowych systemów klas energetycznych w celu ujednoczenia klasyfikacji energetycznej budynków we wszystkich krajach Unii Europejskiej. Państwa członkowskie mają czas na implementację nowych przepisów do 29 maja 2026 roku. Będzie to szczególne wyzwanie dla Polski, która jako jedna z nielicznych będzie musiała wdrożyć system budynkowych klas energetycznych od zera.

Nowa klasyfikacja energetyczna będzie opierała się o zamkniętą skalę od litery A do G. Klasa A ma odpowiadać budynkom zeroemisyjnym, czyli budynkom o bardzo niskim zużyciu energii i niewytwarzającym na miejscu emisji dwutlenku węgla ze spalania paliw kopalnych. Z kolei klasa G będzie obejmowała budynki o obecnie najgorszej charakterystyce energetycznej w danym państwie. Pozostałe klasy od B do F muszą zostać wyznaczone na podstawie stosownego rozkładu wskaźników charakterystyki energetycznej budynków, tak aby zapewnić w miarę równomierny podział istniejących zasobów budowlanych pomiędzy poszczególnymi klasami. Ponadto kraje unijne mogą zdecydować o wyodrębnieniu dodatkowej klasy A+ dla budynków, których maksymalny próg zapotrzebowania na energię jest co najmniej 20% niższy niż dla budynków bezemisyjnych, i które w skali roku wytwarzają lokalnie więcej energii ze źródeł odnawialnych niż wynosi ich zapotrzebowanie na energię pierwotną.

Wprowadzenie ujednoliconego wzoru świadectwa wraz z odpowiednio przeskalowanymi klasami charakterystyki energetycznej zapewni większą porównywalność między świadectwami charakterystyki energetycznej w całej Unii Europejskiej oraz powinno pomóc odpowiednio kształtować programy wsparcia renowacji budynków. Ponadto ujednoczone klasy energetyczne w klarowny sposób wskażą docelowe wskaźniki efektywności energetycznej, do których powinniśmy dążyć modernizując budynek.

W niniejszym opracowaniu skupimy się na tym, jak klasy efektywności energetycznej budynków mogą zostać inkorporowane w programy wspierające renowację budynków, tak aby zapewnić efektywne wydatkowanie funduszy na modernizację energetyczną.

W opracowaniu używane są następujące pojęcia:

- Energia użytkowa (EU) – energia wykorzystywana bezpośrednio do zapewnienia potrzeb energetycznych użytkowników budynku, bez uwzględnienia energii traconej na wszystkich etapach jej dostarczenia do pomieszczeń (w tym straty w systemie grzewczym budynku). Wskaźnik ten jest więc niezależny od rodzaju wykorzystywanego źródła ciepła, stanowi natomiast dobrą miarę izolacji termicznej budynku;
- Energia końcowa (EK) – energia, którą należy zakupić i dostarczyć do budynku w celu zapewnienia niezbędnej podaży energii użytkowej. Ta miara uwzględnia straty powstające w systemie grzewczym budynku i dlatego zależy nie tylko od jakości termoizolacji, ale też od rodzaju źródła ciepła;
- Całkowita energia pierwotna – energia zawarta we wszystkich pierwotnych nośnikach energii (takich jak węgiel, gaz, paliwo jądrowe, biomasa, wiatr czy słońce), które są wykorzystywane do produkcji i dostarczenia nośników energii końcowej do budynku. Ta miara uwzględnia całkowite systemowe zapotrzebowanie na nośniki energii generowane przez budynek, w tym straty przy produkcji i przesyłaniu energii elektrycznej i ciepła sieciowego.
- Nieodnawialna energia pierwotna – część całkowitej energii pierwotnej, która pochodzi z nieodnawialnych nośników energii, takich jak węgiel, gaz, ropa naftowa czy paliwo jądrowe.

Przykłady wykorzystania klas budynków w programach wsparcia renowacji

Poniżej przedstawiono praktyczne przykłady wykorzystania budynkowych klas energetycznych w zagranicznych programach finansujących działania termomodernizacyjne i remontowe. Zestawienie nie analizuje wszystkich cech realizowanych programów wsparcia, a jedynie skupia się na tych, które dotyczą mierzenia poprawy efektywności energetycznej. Co więcej, przedstawione poniżej przykłady programów mogą nie być jedynymi programami poprawy renowacji budynków realizowanymi w danym kraju.

Francja – MaPrimeRénov'

MaPrimeRénov' to francuski program uruchomiony 1 stycznia 2020 roku finansujący renowację budynków. Na początku był on skierowany głównie do gospodarstw domowych o niskich dochodach, lecz w kolejnych latach wprowadzono zmiany mające na celu dotarcie do większej grupy beneficjentów niezależnie od dochodów. Obecnie program można podzielić na trzy części:

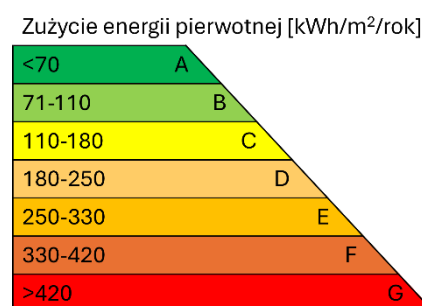
- MaPrimeRénov' pour une rénovation par geste – oferujący dofinansowanie na pojedyncze przedsięwzięcia, np. wymianę źródła ciepła,
- MaPrimeRénov' pour une rénovation d'ampleur – oferujący dofinansowanie do kompleksowej renowacji budynków lub lokali mieszkalnych,
- MaPrimeRénov' Copropriété – oferujący dofinansowanie do renowacji części wspólnych we wspólnotach mieszkaniowych.

Warto dodać, że istnieje możliwość połączenia dofinansowania MaPrimeRénov' i MaPrimeRénov' Copropriété, gdy mieszkańiec wspólnoty mieszkaniowej planuje wykonać remont również w swoim lokalu mieszkalnym.

W kontekście programu wsparcia służącego poprawie klas energetycznych warto wyróżnić *MaPrimeRénov' pour une rénovation d'ampleur*, czyli specjalną ścieżkę wsparcia dla głębokiej termomodernizacji. Korzystając z niej, na każdym etapie procesu uzyskania dofinansowania beneficjentowi towarzyszy wyspecjalizowany doradca *Mon Accompagnateur*, który zapewnia doradztwo w zakresie realizowanych prac, planu finansowania i zrozumieniu ofert, a także pomoc w kwestiach administracyjno-socjalnych.

Warunkami koniecznymi do otrzymania dofinansowania w ramach MaPrimeRénov' dla głębokiej termomodernizacji są między innymi:

- podjęcie co najmniej 2 działań termomodernizacyjnych w zakresie izolacji termicznej (ocieplenie ścian z zewnątrz, ocieplenie ścian od wewnątrz, ocieplenie poddasza, ocieplenie dachu; ocieplenie podłóg);
- wykonanie audytu energetycznego budynku przed oraz po renowacji w celu określenia jego charakterystyki energetycznej;
- poprawa standardu energetycznego budynku o co najmniej 2 klasy charakterystyki energetycznej w wyniku renowacji.

Rysunek 1 Klasy budynków we Francji

Wsparcie w ramach programu MaPrimeRénov' można uzyskać niezależnie od wielkości dochodu, przy czym wysokość uzyskanego dofinansowania zależy od klasyfikacji do jednej z czterech grup dochodowych:

- MaPrimeRenov' Bleu – gospodarstwa domowe o najniższych dochodach,
- MaPrimeRenov' Jaune – gospodarstwa domowe o niskich dochodach,
- MaPrimeRenov' Violet – gospodarstwa domowe o średnich dochodach,
- MaPrimeRenov' Rose – gospodarstwa domowe o wyższych dochodach.

Progi dochodowe do poszczególnych grup są wyższe dla tzw. regionu paryskiego (Île-de-France), który obejmuje Paryż i okoliczne departamenty.

Dodatkowo poza progami dochodowymi o wysokości wsparcia decyduje głębokość termomodernizacji, która mierzona jest na podstawie zmiany klasy charakterystyki energetycznej budynku. Największe dofinansowanie otrzymają gospodarstwa domowe o najniższych dochodach (MaPrimeRenov' Bleu), które w wyniku termomodernizacji poprawią standard energetyczny budynku o co najmniej 4 klasy. Mogą one liczyć na dofinansowanie w wysokości 80% do kwoty maksymalnej 70 tys. EUR.

Tabela 1 Wysokość dofinansowania w MaPrimeRénov' w zależności od dochodu oraz głębokości renowacji budynku

Poprawa charakterystyki energetycznej budynku o:	Grupa dochodowa MaPrimeRenov':			
	Bleu	Jaune	Violet	Rose
2 klasy	80%	60%	45%	30%
	do kwoty 40 tys. EUR			
3 klasy	80%	60%	50%	35%
	do kwoty 55 tys. EUR			
4 klasy i więcej	80%	60%	50%	35%
	do kwoty 70 tys. EUR			

Źródło: opracowanie własne Instytutu Reform

Litwa – Remont budynków wielorodzinnych

Po raz pierwszy litewski program renowacji budynków wielorodzinnych został uruchomiony w 2013 roku. Edycja programu z budżetem 165 mln EUR, do której nabór zakończył się 10 stycznia 2025 roku, dotyczyła modernizacji budynków wielorodzinnych wybudowanych według przepisów techniczno-budowlanych obowiązujących przed 1993 rokiem (DNM-AM-DNAM13).

Wymogiem otrzymania wsparcia jest poprawa efektywności energetycznej budynku co najmniej do poziomu klasy B oraz zmniejszenie zużycia energii cieplnej o co najmniej 40% w porównaniu do stanu przed modernizacją.

Wsparcie udzielane jest w ramach kredytu preferencyjnego na remont budynku ze stałym oprocentowaniem na poziomie 3% oraz okresem kredytowania do 20 lat.

Ze środków pożyczkowych można pokryć następujące koszty projektu:

- środki zwiększające efektywność energetyczną;
- inne sposoby modernizacji domu;
- podatek od towarów i usług,

a jego wysokość obliczana jest na podstawie stałych stawek jednostkowych określonych w zależności od głębokości termomodernizacji i powierzchni użytkowej budynku.

Tabela 2 Wysokość stawek jednostkowych udzielanego wsparcia na renowację budynków mieszkalnych w zależności od jego powierzchni użytkowej i klasy charakterystyki energetycznej osiągniętej w wyniku projektu

Klasa charakterystyki energetycznej po renowacji	Stałe stawki jednostkowe kosztów projektu [EUR/m ²]				
	Powierzchnia użytkowa budynku				
	<500 m ²	500-1000 m ²	1000-1500m ²	1500-3000m ²	>3000m ²
Klasa B	273	237	209	169	154
Klasa A	388	343	297	249	229

Źródło: opracowanie własne Instytutu Reform, stan na 2024 rok

Podobny program dla budynków jednorodzinnych realizowany jest na Litwie od 2014 roku. Umożliwia on otrzymanie bezzwrotnego wsparcia do renowacji, jeśli zostaną spełnione główne warunki:

- Osiągnięcie co najmniej B klasy energetycznej budynku po modernizacji.
- Redukcja zużycia energii cieplnej o minimum 40% w porównaniu do stanu sprzed modernizacji.

Obecnie jednak nabór nie jest prowadzony, jednak oba programy są uruchamiane cyklicznie

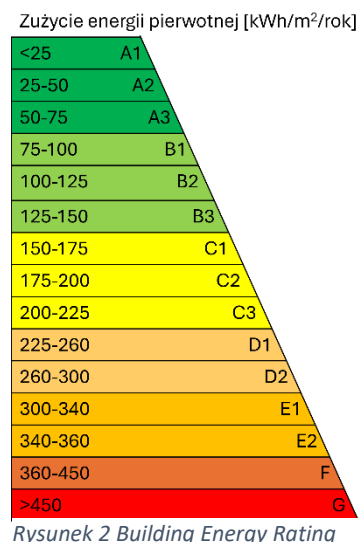
Irlandia – The National Home Energy Upgrade Scheme

The National Home Energy Upgrade Scheme to program wspierający renowację budynków w Irlandii, który został uruchomiony w 2022 roku i zastąpił wcześniejsze krajowe systemy wsparcia renowacji budynków. Zasady programu odnoszą się do krajowej klasyfikacji energetycznej budynków (Building Energy Rating – BER), w której klasy reprezentowane przez oznaczenia od A1 do G.

Warunki konieczne do otrzymania wsparcia w programie to:

- posiadanie budynku klasy B3 lub gorszej;
- uzyskanie w wyniku renowacji klasy B2 lub wyższej bądź poprawa wskaźnika zużycia energii pierwotnej dla budynku o co najmniej 100 kWh/(m²·rok).

Wsparcie udzielane jest w ramach grantu, którego wysokość jest predefiniowana dla każdego typu działania termomodernizacyjnego. Przykładowo, grant na ocieplenie ścian zewnętrznych wynosi 3500 EUR dla budynku w zabudowie szeregowej i 8000 EUR dla domu wolnostojącego. Z kolei dofinansowanie na pompę ciepła do domu jednorodzinnego wynosi 6500 EUR, a jeśli w wyniku modernizacji budynek osiągnął klasę B2 bądź wyższą, to beneficjent otrzymuje bonusowe środki w wysokości 2000 EUR.

Niemcy – Fundusze federalne na rzecz efektywnych budynków (BEG) – Kredit Nr. 261

Bundesförderung für effiziente Gebäude (BEG) czyli Fundusze federalne na rzecz efektywnych budynków (BEG) zostały uruchomione 1 stycznia 2021 roku i zastąpiły wcześniejsze inicjatywy wspierające renowację budynków.

Program dla odbiorców indywidualnych oferujący wsparcie na modernizację istniejących nieruchomości do standardu domów energooszczędnych to Kredit Nr. 261, w którym przysługuje do 150 000 euro preferencyjnego kredytu z oprocentowaniem rozpoczynającym się od 1,17%. Pożyczka przysługuje na lokal lub budynek mieszkalny. W ramach systemu wsparcia istnieje możliwość uzyskania dotacji na spłatę, która zmniejsza kwotę pożyczki i skraca

okres spłaty. Dzięki niej beneficjent nie musi zwracać całej pożyczonej kwoty. Aby ubiegać się o wsparcie budynek musi mieć co najmniej 5 lat.

Kwota pożyczki i dotacji do jej spłaty zależy od poziomu efektywności budynku po renowacji. Ten poziom określają specjalne klasy energetyczne *Effizienzhaus*, w których budynek po renowacji porównywany jest z budynkiem referencyjnym z niemieckiej ustawy Gebäudeenergiegesetz (GEG), która zawiera wymagania dotyczące parametrów energetycznych budynków. Dostępne są cztery typy klas: Effizienzhaus 40, Effizienzhaus 55, Effizienzhaus 70, Effizienzhaus 85. Im mniejsza liczba, tym niższe zapotrzebowanie na energię w porównaniu z budynkiem referencyjnym. Przykładowo, budynek Effizienzhaus 55 zużywa 55% energii pierwotnej w porównaniu z budynkiem referencyjnym.

Tabela 3 Poziom dofinansowania w programie Kredit Nr. 261 w zależności od osiągniętej klasy energetycznej Effizienzhaus

Klasa budynku	Dostępne finansowanie
Effizienzhaus 40	20% maksymalnej kwoty pożyczki 120 000 euro
Effizienzhaus 40 z systemem grzewczym opartym o OZE lub certyfikatem Nachhaltigkeits-Klasse	25% maksymalnej kwoty pożyczki 150 000 euro
Effizienzhaus 55	15% maksymalnej kwoty pożyczki 120 000 euro
Effizienzhaus 55 z systemem grzewczym opartym o OZE lub certyfikatem Nachhaltigkeits-Klasse	20% maksymalnej kwoty pożyczki 150 000 euro
Effizienzhaus 70	10% maksymalnej kwoty pożyczki 120 000 euro
Effizienzhaus 70 z systemem grzewczym opartym o OZE lub certyfikatem Nachhaltigkeits-Klasse	15% maksymalnej kwoty pożyczki 150 000 euro
Effizienzhaus 85	5% maksymalnej kwoty pożyczki 120 000 euro
Effizienzhaus 85 z systemem grzewczym opartym o OZE lub certyfikatem Nachhaltigkeits-Klasse	10% maksymalnej kwoty pożyczki 150 000 euro

Źródło: opracowanie własne Instytutu Reform

Ponadto w przypadku renowacji budynków „o najgorszych parametrach” przysługuje dodatkowe 10% dofinansowania. Za takie budynki uznawanych jest 25% budynków w Niemczech o najgorszych parametrach pod względem efektywności energetycznej i stanu renowacji. Są to budynki ze świadectwem energetycznym, które zalicza je do klasy H lub niezmodernizowane obiekty wybudowane przed 1957 rokiem.

Warto wspomnieć, że na podobnych zasadach w ramach Funduszy federalnych na rzecz efektywnych budynków dla gmin i ich zasobów mieszkalnych realizowane są programy wsparcia takie jak *Zuschuss Nr. 464* w formie grantu oraz *Kredit Nr. 264*.

Austria – Sanierungsbonus

Program Sanierungsbonus to realizowany w Austrii program renowacji budynków, który został uruchomiony 1 stycznia 2023 roku zastępując poprzednie programy wsparcia. Program zapewnia dofinansowanie na termomodernizację domów jedno i dwurodzinnych, domów w zabudowie szeregowej oraz budynków wielorodzinnych starszych niż 15 lat. Program zapewnia także dofinansowanie dla budynków starszych niż 20 lat, będących własnością firm, stowarzyszeń i instytucji religijnych.

Sanierungsbonus nie uwzględnia bezpośrednio klas efektywności budynków, ale uzależnia dofinansowanie od osiągniętej poprawy w zakresie efektywności energetycznej. Kompleksowa renowacja zgodnie ze standardem *klimaktiv* zapewnia możliwość uzyskania większego wsparcia.

W części programu poświęconej domom jednorodzinnych, dofinansowanie jest dostępne w formie jednorazowych, bezzwrotnych dotacji, które pokrywają do 50% kosztów kwalifikowanych inwestycji. Dofinansowanie wynosi od 9 000 euro do 42 000 euro w zależności od poziomu renowacji. Beneficjent decydując się na „częściową renowację” musi zmniejszyć tzw. HWBRef, czyli referencyjne zapotrzebowanie na ciepło¹ o co najmniej 40%. W przypadku „kompleksowej renowacji” HWBRef powinno zostać zmniejszone do maksymalnie 56,44 kWh/(m²-rok), a w przypadku „kompleksowej renowacji w standardzie klimaaktiv” do 44 kWh/(m²-rok).

W poniższej tabeli zestawiono możliwe do uzyskania maksymalne kwoty wsparcia w zależności od poziomu renowacji w budynkach jednorodzinnych.

Tabela 4 Poziom dofinansowania w zależności od głębokości renowacji w programie Sanierungsbonus

Działanie	Maksymalna kwota wsparcia
Renowacja poszczególnych elementów	9 000 euro
Częściowa renowacja 40%	18 000 euro
Kompleksowa renowacja	27 000 euro
Kompleksowa renowacja w standardzie klimaaktiv	42 000 euro

Źródło: opracowanie własne Instytutu Reform, stan na 2024 rok

Dla budynków wielorodzinnych w przypadku kompleksowej modernizacji dodatkowo, oprócz podanych wyżej wskaźników zapotrzebowania na ciepło HWBRef, wymagana jest również ogólna redukcja zapotrzebowania na ciepło o co najmniej 20%. W budynkach wielorodzinnych obowiązują również inne kwoty dofinansowania. Dofinansowanie może wynieść maksymalnie do 30% kosztów kwalifikowanych. Za kompleksową renowację w dobrym standardzie przysługuje do 200 euro/m² powierzchni mieszkalnej a w standardzie klimaaktiv do 300 euro/m² powierzchni mieszkalnej.

Inne przykłady uwzględniania poziomu poprawy efektywności energetycznej w programach wsparcia renowacji budynków²

Poniżej zwięźle przedstawiono także inne przykłady mierzenia efektywności energetycznej w programach wsparcia w Europie. W przypadku Szwajcarii, Hiszpanii oraz Belgii wsparcie może się jednak różnić w zależności od konkretnego regionu.

¹Zgodnie z wytycznymi austriackiego instytutu technologii budowlanych OIB-330.6-026/19 jest to ilość ciepła, która musi być dostarczona do pomieszczeń w celu utrzymania ich w znormalizowanej temperaturze pokojowej, bez uwzględnienia odzysku ciepła.

² W tabeli uwzględniono te informacje dotyczące programów wsparcia, które są powiązane z mierzaniem efektów energetycznych realizowanych działań. Należy zaznaczyć, że regulaminy podanych w tabeli programów są bardziej szczegółowe. Co więcej, uwzględnione w tabeli programy mogą nie być jedynymi wspierającymi renowację budynków w danym kraju.

Tabela 5. Przykłady programów wsparcia uwzględniających poziom poprawy efektywności energetycznej w Danii, Szwajcarii, Belgii oraz Hiszpanii

<p>Dania</p> <p>Energireoveringspuljen</p>	<p>Program powstał w 2023 roku po rozdzieleniu funduszu na modernizację budynków na dwie oddzielne pule środków finansowych – jedną przeznaczoną na poprawę efektywności energetycznej (Energireoveringspuljen) oraz drugą przeznaczoną na dofinansowanie do pomp ciepła (Varmepumpepuljen).</p> <p>Wsparcie w ramach Energireoveringspuljen obejmuje dotację na izolację przegród, wymianę okien, modernizację systemu wentylacji, wykonanie instalacji centralnego ogrzewania (tylko jeśli budynek wcześniej jej nie posiadał).</p> <p>Kwoty dofinansowania zależą od realizowanych przedsięwzięć oraz mogą wynieść maksymalnie 15% szacowanej stawki rynkowej dla danego działania.</p> <p>Aby ubiegać się o dofinansowanie, budynek musi posiadać potwierdzoną świadectwem klasę energetyczną E, F lub G.</p>
<p>Szwajcaria</p> <p>Verbesserung der GEAK-Klasse der Gebäudehülle und der Gesamtenergieeffizienz M-10 (wg HFM 2015)</p>	<p>Program wspiera poprawę klasy efektywności GEAK (GEAK – Gebäudeenergieausweis der Kantone, to ogólnoszwajcarski jednolity certyfikat energetyczny budynków) dla przegród zewnętrznych i ogólnej efektywności energetycznej w budynkach z pozwoleniem na budowę wydanym przed 2000 rokiem.</p> <p>Zasady programu różnią się dla poszczególnych kantonów, jednakże poziom dofinansowania uzależniony jest od tego, o ile klas GEAK efektywność budynku została poprawiona.</p> <p>Więcej informacji na temat programu udzielają biura obsługi w konkretnych kantonach, do których należy się zgłosić przed złożeniem wniosku.</p>
<p>Belgia – Flandria</p> <p>EPC-labelpremie</p>	<p>Program wspiera renowację budynków i lokali mieszkalnych.</p> <p>Aby uzyskać wsparcie, po modernizacji budynek mieszkalny musi uzyskać co najmniej klasę C, zaś lokal mieszkalny co najmniej klasę B.</p> <p>Wysokość dofinansowania uzależniona jest od uzyskanej po renowacji klasy energetycznej budynku. Najwyższa kwota dotacji dla beneficjentów o najniższych dochodach, których budynek po renowacji osiągnie klasę A, wynosi 7000 euro.</p>
<p>Hiszpania</p> <p>PREE 5000 Rehabilitación energética de edificios en municipios de reto demográfico</p>	<p>Program wspiera termomodernizację zarówno budynków mieszkalnych (jednorodzinnych, wielorodzinnych) jak i niemieszkalnych (administracyjnych, dydaktycznych, kulturalnych itd.) wybudowanych przed rokiem 2007.</p> <p>Dofinansowanie do poprawy przegród zewnętrznych może sięgać do 50%, a działań poprawiających instalacje ogrzewania 40%.</p> <p>Aby uzyskać wsparcie w wyniku renowacji należy uzyskać poprawę charakterystyki energetycznej budynku o co najmniej jedną klasę (mierzoną z uwzględnieniem emisji dwutlenku węgla w kg CO₂/m²rok), a oszczędność zużycia nieodnawialnej energii pierwotnej musi wynieść przynajmniej 30%.</p> <p>Działania modernizacyjne, które podniosą klasę energetyczną budynku do klasy A lub klasy B są uprawnione do dodatkowego wsparcia.</p> <p>Zasady programu mogą różnić się w zależności od wspólnoty autonomicznej.</p>

Źródło: opracowanie własne Instytutu Reform

Podsumowanie dobrych praktyk z innych państw

Analizując istniejące programy wsparcia renowacji, można zauważyć kilka sposobów wdrożenia klas/standardów energetycznych dla budynków.

Po pierwsze, w celu zapewnienia odpowiednio dużych efektów energetycznych i środowiskowych modernizacji (a zatem też efektywności wydawanych środków) można wymagać, aby renowacja skutkowałą:

- poprawą standardu energetycznego budynku o co najmniej zadaną liczbę klas charakterystyki energetycznej budynku;
- uzyskaniem wymaganej klasy charakterystyki energetycznej budynku;
- przy braku obowiązującego systemu klas energetycznych (jako rozwiązanie przejściowe):
 - zmniejszeniem zużycia energii o zadaną wartość (w kWh/(m²-rok));
 - obniżeniem zużycia energii poniżej zadanej wartości (w kWh/(m²-rok));
 - obniżeniem zużycia energii o określony procent.

Należy jednocześnie mieć na uwadze, że niedostatecznie sprecyzowane sformułowanie wymagań może prowadzić do nadużyć popełnianych przez potencjalnych beneficjentów. Możemy wyobrazić sobie sytuację, w której budynek znajduje się na granicy klasy B oraz klasy C, a zatem uzyskanie przez niego wymaganej przez program klasy charakterystyki energetycznej budynku B nie będzie skutkowało dużą oszczędnością zużycia energii. Analogiczna sytuacja może wystąpić, jeśli w programie mamy jedynie wymóg dotyczący zejścia poniżej zadanego wskaźnika zużycia energii. Dlatego dobrą praktyką jest łączenie różnych wymagań – na przykład wymogu uzyskania określonej klasy budynku oraz wymogu ograniczenia zużycia energii o zadany minimalny procent. Wartym rozważenia jest również określenie konkretnych wymogów dla przegród zewnętrznych (np. ścian zewnętrznych, stolarki okiennej, dachu czy drzwi zewnętrznych) poddawanych renowacji.

Drugą dobrą praktyką wdrożenia klas/standardów energetycznych jest uzależnienie wysokości wsparcia finansowego od głębokości termomodernizacji. Wyższe dofinansowanie może być udzielane w przypadku:

- osiągnięcia większego przeskoku pomiędzy klasami charakterystyki energetycznej budynku (tj. poprawa efektywności energetycznej budynku o większą liczbę klas);
- osiągnięcia najwyższych klas charakterystyki energetycznej budynku, takich jak klasa A czy klasa A+.

Tak sformułowane warunki programu zachęcają potencjalnych beneficjentów do podejmowania działań modernizacyjnych pozwalających osiągnąć lepsze efekty z zakresu poprawy efektywności energetycznej budynku. Jednocześnie warto zauważyć, iż charakter poprawy efektywności energetycznej budynku o np. 2 klasy, będzie charakteryzował się inną oszczędnością energii pierwotnej oraz innym kosztem uzyskania tej oszczędności w przypadku budynku z klasy G i w przypadku budynku z klasy C. Analogicznie, inny efekt energetyczny oraz koszt renowacji uzyskamy w przypadku termomodernizacji budynków z klas F oraz B do klasy docelowej A. Dlatego też uzasadnione może być zróżnicowanie poziomów wsparcia jednocześnie w zależności od wyjściowej oraz docelowej klasy charakterystyki energetycznej budynku.

Trzecią praktyką stosowaną w programach wsparcia renowacji jest zwiększenie poziomu dofinansowania dla budynków o najgorszej charakterystyce energetycznej, bądź nawet skierowanie wsparcia finansowego tylko dla budynków szczególnie energochłonnych. W takich programach możemy spotkać się z następującymi zasadami:

- budynek przed renowacją musi mieć zadaną lub gorszą od zadanej klasę charakterystyki energetycznej;
- budynki o najgorszej charakterystyce energetycznej (zazwyczaj wskazywane są tu klasy F oraz G) są upoważnione do podwyższonego poziomu dofinansowania.

Podejście oparte jedynie o powyższe założenia charakteryzują jednak istotne luki. W programach wsparcia powinny być bowiem premiowane przede wszystkim efekty, a więc głębokość oraz kompleksowość modernizacji. Wzrost wysokości dofinansowania należy połączyć z wymogami dotyczącymi poprawy efektywności energetycznej, niezależnie od tego, z jakiego poziomu startuje inwestor, aby uniknąć sytuacji, w której premiowane są tylko inwestycje w budynkach o niskiej klasie energetycznej, niezależnie od efektywności podejmowanych działań. Nie ma przy tym sprzeczności między dbałością o efektywność renowacji a szczególną uwagą poświęconą najgorszym klasom budynków. Budynki te charakteryzują się wysokim potencjałem technicznym oszczędności, są często zamieszkiwane przez osoby znajdujące się w ubóstwie energetycznym lub nim zagrożone, a także są ogrzewane najbardziej emisyjnymi źródłami ciepła, których wymiana powinna zostać potraktowana priorytetowo ze względu na dbałość o jakość powietrza. Korzyści społeczno-ekonomiczne i środowiskowe modernizacji najbardziej energochłonnych budynków nie będą jednak w pełni zrealizowane bez dodatkowych wymogów co do głębokości i kompleksowości wspieranych działań oraz dopasowania systemu wsparcia również do potrzeb i możliwości osób o najniższych dochodach.

Ponadto istotnym aspektem z perspektywy monitorowania efektów energetycznych i środowiskowych przyznanego dofinansowania jest wymóg dostarczenia świadectwa charakterystyki energetycznej budynku przed i po modernizacji. Jednakże, aby świadectwa charakterystyki energetycznej budynku stanowiły podstawę do wypłaty dofinansowania w programach wsparcia renowacji należy wprowadzić rozwiązania systemowe pozwalające zagwarantować ich wiarygodność takie jak np. certyfikacja audytorów, a także obowiązkowa wizyta audytora w budynku, który ma zostać poddany modernizacji energetycznej.

Klasy charakterystyki energetycznej budynków dla wsparcia renowacji

Po co wdrażać klasy charakterystyki energetycznej budynków do programów wsparcia renowacji?

W zamyśle klasy charakterystyki energetycznej budynków powinny maksymalnie uprościć zarządzanie modernizacją energetyczną budynków z poziomu programów wsparcia renowacji, tak aby w wygodny i relatywnie nieskomplikowany sposób planować, realizować oraz monitorować postępy w zakresie realizacji celów zapisanych w Dyrektywie EPBD.

Dobrze skonstruowany system klasyfikacji budynków powinien pozwolić zatem:

- identyfikować budynki o najgorszej efektywności energetycznej i zapewniać podwyższony poziom wsparcia finansowego dla głębokich i kompleksowych renowacji tych budynków (w tym pozwalając na łączne uwzględnianie sytuacji materialnej gospodarstw domowych oraz stanu budynku, w celu priorytetowego ograniczania zjawiska ubóstwa energetycznego); wysokość wsparcia nie powinna być przy tym uzależniona jedynie od złej klasy budynku, ale od stopnia poprawy efektywności energetycznej oraz dochodu.
- tworzyć czytelne kryteria oczekiwanych oszczędności energii wymaganych do uzyskania wsparcia finansowego oraz tym samym przyspieszać proces weryfikacji wniosków o dofinansowanie potencjalnych beneficjentów;
- zachęcać do wyboru głębokich i kompleksowych modernizacji poprzez zróżnicowanie poziomów wsparcia finansowego w zależności od stopnia poprawy standardu energetycznego budynku.

Jak zaprojektować system klasyfikacji budynków tak, aby usprawnił on działanie programów wsparcia renowacji?

Właściwie skonstruowany system klas charakterystyki energetycznej budynku powinien przede wszystkim zagwarantować równomierny rozkład istniejących budynków pomiędzy poszczególne klasy, w przejrzysty sposób wyróżnić budynki o najlepszej i najgorszej efektywności energetycznej oraz wspomóc proces monitorowania postępów renowacji budynków.

W tym miejscu, aby zrozumieć w jaki sposób klasy charakterystyki energetycznej mogą wesprzeć weryfikację stopnia realizacji zobowiązań w zakresie modernizacji budynków, należy przywołać niektóre cele wynikające z zapisów Dyrektywy EPBD:

1. 16% budynków niemieszkalnych o najgorszej charakterystyce energetycznej powinno zostać zmodernizowanych do roku 2030;
2. 26% budynków niemieszkalnych o najgorszej charakterystyce energetycznej powinno zostać zmodernizowanych do roku 2033;
3. Co najmniej 55% wymaganej oszczędności energii pierwotnej dla budynków mieszkalnych musi zostać osiągnięte poprzez renowację 43% budynków mieszkalnych o najgorszej charakterystyce energetycznej.

Dodatkowo można przyjąć, iż wyjściowy rozkład procentowy budynków pomiędzy klasy charakterystyki energetycznej powinien być taki sam dla każdego typu budynku. Innymi słowy, zarówno w budynkach jednorodzinnych, wielorodzinnych czy użyteczności publicznej taki sam procent istniejących budynków znajduje się w klasie G, taki sam procent znajduje się w klasie E, itd. Zapewniłoby to spójność procesu skalowania progów dla klas charakterystyki energetycznej dla budynków mieszkalnych i niemieszkalnych, a także pomogłoby w lepszym, bardziej uporządkowanym zrozumieniu znaczenia klas budynkowych przez ich użytkowników.

Poniżej przedstawiono przykładowe podejście analogiczne do przyjętego we wstępnej wersji KPRB i oparte wprost o parametry z dyrektywy EPBD. Przyjmując takie progi zużycia energii dla poszczególnych klas, aby:

- 16% budynków o najgorszej charakterystyce znalazło się w klasie G;
- 26% budynków o najgorszej charakterystyce znalazło się łącznie w klasach G oraz F;
- 43% budynków o najgorszej charakterystyce znalazła się łącznie w klasach G, F oraz E.

Cele związane z renowacją najbardziej energochłonnych budynków można byłoby realizować poprzez specjalne wsparcie dla budynków znajdujących się odpowiednio w klasach, G, F oraz E, które przejdą głęboką i kompleksową modernizację energetyczną. Dodatkowo premiovany mógłby być większy wzrost efektywności energetycznej niż założony zgodnie z wymaganiami programu w szczególności w budynkach o najgorszej klasie energetycznej.

Posiadając już odpowiednie rozróżnienie klas dla budynków o najgorszej efektywności energetycznej, należałoby zapewnić także odpowiednie rozróżnienie standardów energetycznych dla budynków o najlepszej efektywności energetycznej. Już sama Dyrektywa EPBD pozwala zarysować metodykę tego rozróżnienia wskazując, że:

- Klasa A powinna obejmować budynki bezemisyjne, które nie mogą wytwarzać na miejscu emisji dwutlenku węgla ze spalania paliw kopalnych, a ich maksymalny próg zapotrzebowania na energię musi być o co najmniej 10% niższy niż dla budynku o niemal zerowym zużyciu energii;
- Dodatkowo wyróżniona klasa A+ powinna obejmować budynki, których maksymalny próg zapotrzebowania na energię jest co najmniej 20% niższy niż dla budynków bezemisyjnych i które w skali roku wytwarzają lokalnie więcej energii ze źródeł odnawialnych niż wynosi ich zapotrzebowanie na energię pierwotną (budynki te dalej w opracowaniu nazywane są plus-energetycznymi).

Ponadto, z uwagi na to, że istnieją już krajowe kryteria dla budynku o niemal zerowym zużyciu energii, logicznym wydaje się, aby progi zapotrzebowania na energię dla klasy B zostały wyznaczone zgodnie z tymi kryteriami.

Na sam koniec, progi dla klas C oraz D powinny zostać określone wynikowo w taki sposób, aby pozostałe budynki o średnim standardzie energetycznym (czyli te które nie zaliczają się ani do klas A+, A, B, ani do klas E, F, G) zostały równomierne rozłożone pomiędzy obie te klasy.

Tabela 6. Przepisy EPBD a projektowanie systemu klasyfikacji energetycznej budynków docelowo z rozróżnieniem na poszczególne typy budynków

Klasa	Powiązanie z przepisami EPBD?	Definicja
A+	Wymagane	Budynek plus-energetyczny
A	Wymagane	Budynek zeroemisyjny
B	Możliwe	Budynek o niemal zerowym zużyciu energii
C	Nie	Brak definicji w EPBD, możliwy np. równomierny podział budynków poniżej klasy B i powyżej klasy E.
D	Nie	
E	Możliwe	17% budynków bardziej efektywnych niż klasa F
F	Możliwe	10% budynków bardziej efektywnych niż klasa G
G	Możliwe	Najmniej efektywne 16% budynków

Źródło: opracowanie własne Instytutu Reform

Jednocześnie jedną z najbardziej istotnych cech właściwie przyjętej klasyfikacji energetycznej budynków jest spójność z dostępnymi danymi statystycznymi o zużyciu energii w budynkach. Niefortunnym byłoby np. określenie takich progów zapotrzebowania na energię, według których zdecydowana większość istniejących budynków trafiłaby do klasy G – w takim przypadku utrudniona byłaby identyfikacja budynków o realnie najgorszej charakterystyce energetycznej. Jeśli istnieje podejrzenie, iż poszczególne klasy charakterystyki energetycznej nie odwzorowują w sposób równomierny rzeczywistego rozkładu poziomu efektywności energetycznej budynków (np. z powodu zbyt ograniczonej próby, na podstawie której określono rozkład cech budynków w całym kraju), kluczowe jest, aby dokonać weryfikacji i właściwego przeskalowania przyjętych progów.

Podsumowując, właściwie zaprojektowany system klasyfikacji charakterystyki energetycznej na poziomie działania programów wsparcia renowacji pozwoli w prosty sposób zidentyfikować budynki, których modernizacje w pierwszej kolejności powinny być obejmowane dofinansowaniem – mowa tu o budynkach z klasy G, F oraz E. Ponadto, pamiętając, że do 2050 roku wszystkie zasoby budowlane powinny osiągnąć standard budynku zeromisyjnego, wiemy iż dążymy do tego, aby wszystkie budynki – czy to w wyniku gruntownej renowacji czy etapowych modernizacji – docelowo znalazły się w klasie A. Mając to na uwadze, programy wsparcia modernizacji mogą zachęcać beneficjentów do poprawy standardu energetycznego budynku co najmniej do klasy A na przykład poprzez dodatkowe finansowanie na inwestycje tego typu. System klas energetycznych ułatwia też wdrożenie paszportów renowacji – dokumentów służących zarządzaniu etapową renowacją budynków.

Progi zapotrzebowania na energię dla klas charakterystyki energetycznej – dla jakiego typu energii definiować?

Obecne wymogi dotyczące zużycia energii dla nowych budynków znajdujące się w krajowych przepisach³ odnoszą się do maksymalnych wartości wskaźnika rocznego zapotrzebowania na nieodnawialną energię pierwotną. Z tego powodu Ministerstwo Rozwoju i Technologii w projekcie rozporządzenia⁴, które zdefiniuje progi zużycia energii dla klas charakterystyki energetycznej budynków, graniczne wartości wskaźnika zużycia energii dla poszczególnych klas również określiło w odniesieniu do nieodnawialnej energii pierwotnej.

Jednakże biorąc pod uwagę konieczność zapewnienia prawidłowej transpozycji zrewidowanej Dyrektywy EPBD z 2024 roku⁵ oraz uwzględnienia zasady „efektywność energetyczna przede wszystkim”, bardziej adekwatnym rozwiązaniem byłoby zdefiniowanie progów dla klas charakterystyki energetycznej budynków w oparciu o wskaźniki całkowitej energii pierwotnej.

Należy pamiętać, iż jedną z kluczowych zasad dla renowacji budynków jest zasada „efektywność energetyczna przede wszystkim”. Modernizacja energetyczna budynku ma przede wszystkim zmniejszyć zapotrzebowanie na energię użytkową, co w konsekwencji (i często także w połączeniu z wymianą źródła ciepła) prowadzić będzie nie tylko do redukcji zużycia nieodnawialnej energii pierwotnej, ale także do redukcji całkowitej energii pierwotnej.

Jednakże, definiując klasy charakterystyki energetycznej tylko w oparciu o wskaźnik nieodnawialnej energii pierwotnej, można doprowadzić do sytuacji, w których budynki energochłonne, o dużym zużyciu energii użytkowej, uzyskują wysoką klasę efektywności energetycznej tylko z uwagi na to, że ogrzewane są przy wykorzystaniu kotła na biomasę (lub innego OZE). Stoi to w sprzeczności z zasadą „efektywność energetyczna przede wszystkim”, która jest fundamentem dla renowacji budynków.

Z powyższego wynika zatem, że określenie progów klas charakterystyki energetycznej budynków według wskaźnika nieodnawialnej energii pierwotnej utrudniać będzie zarządzanie głębokością modernizacji energetycznej. Z poziomu programów wsparcia renowacji kłopotliwe byłyby przede wszystkim dwie sytuacje.

Pierwsza z nich to budynek energochłonny, ale ogrzewany przy wykorzystaniu biomasy. Z perspektywy programu budynek taki powinien zostać poddany modernizacji energetycznej z uwagi na to, że ma duże zapotrzebowanie na energię użytkową. Jednakże budynek ten może mieć wysoką klasę charakterystyki energetycznej opartą o wskaźnik nieodnawialnej energii pierwotnej – a zatem „wymknie” się prostemu mechanizmowi identyfikacji budynków o najgorszej charakterystyce energetycznej polegającemu na szukaniu budynków z klas G, F oraz E.

Druga sytuacja to wymiana starego źródła ciepła na kocioł biomasowy w energochłonnym budynku, bez jednoczesnej poprawy jego efektywności energetycznej. Załóżmy, że program wsparcia renowacji w prosty sposób chce zdefiniować głęboką modernizację jako poprawę charakterystyki energetycznej o przynajmniej kilka klas bądź uzyskanie klasy A. W przypadku, gdy klasy energetyczne odnoszą się do wskaźnika nieodnawialnej energii pierwotnej, inwestycja w sam kocioł biomasowy może według takich

³ Rozporządzenie Ministra Infrastruktury w sprawie warunków technicznych, jakim powinny odpowiadać budynki i ich usytuowanie

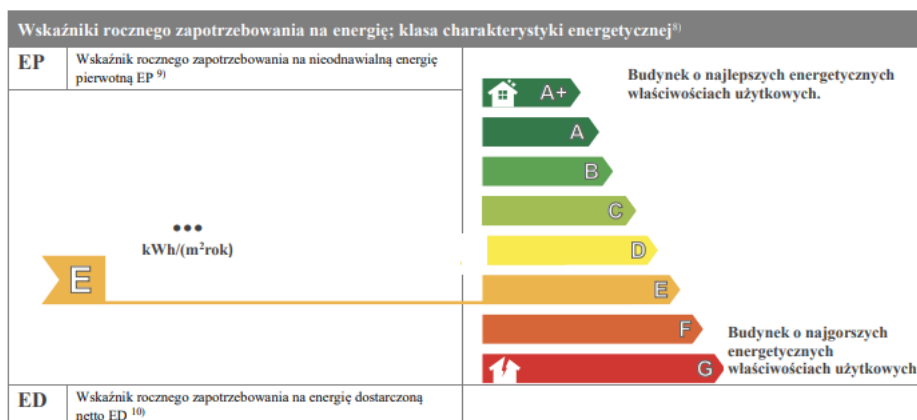
⁴ Projekt rozporządzenia Ministra Rozwoju i Technologii w sprawie metodologii wyznaczania charakterystyki energetycznej budynku lub części budynku oraz świadectw charakterystyki energetycznej

⁵ Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2024/1275 z dnia 24 kwietnia 2024 r. w sprawie charakterystyki energetycznej budynków

kryteriów zaliczyć się jako gruntowna renowacja i uzyskać podwyższony poziom dofinansowania, pomimo że budynek wciąż pozostanie nieefektywny energetycznie.

W tym miejscu należy wspomnieć, że chociaż według obecnej propozycji MRiT widoczna na świadectwie klasa charakterystyki energetycznej odnosi się do wskaźnika nieodnawialnej energii pierwotnej, to w załączniku metodologii wyznaczania charakterystyki energetycznej budynku Ministerstwo zaprezentowało również progi klas wyznaczone w oparciu o wskaźnik energii końcowej dostarczonej netto.

Rysunek 3 Część wzoru świadectwa charakterystyki energetycznej budynku dotycząca klasy budynku z projektu MRiT

Źródło: Ministerstwo Rozwoju i Technologii

Energia końcowa dostarczona definiowana jest jako energia elektryczna z sieci elektroenergetycznej, ciepło i chłód z sieci ciepłowniczych oraz energia zakupionych paliw (także odnawialnych, takich jak biomasa), które wykorzystywane są do pokrycia zapotrzebowania na energię końcową w budynku. Wielkość energii końcowej dostarczonej nie uwzględnia energii odnawialnej wytwarzanej lokalnie w budynku ze źródeł słonecznych, wiatrowych, wodnych i geotermalnych – czyli np. energii elektrycznej z instalacji PV czy ciepła z kolektorów słonecznych.

Energia końcowa dostarczona netto stanowi z kolei różnicę pomiędzy energią końcową dostarczoną, a energią końcową wyeksportowaną, czyli energią wytworzoną w budynku i jego otoczeniu oraz wprowadzoną do sieci elektroenergetycznej i lokalnej sieci ciepłowniczej.

Oparcie klas budynkowych o wskaźnik zużycia energii końcowej dostarczonej netto pozwala zatem wyeliminować część problemów w zarządzaniu głębokością modernizacji, takich jak opisane wyżej przypadki z energochłonnym budynkiem zasilanym kotłem biomasowym. Jednakże klasy oparte o ten wskaźnik również nie byłyby wolne od wad. Można wyobrazić sobie chociażby sytuację, w której budynek może przejść do lepszej klasy charakterystyki energetycznej pomimo braku wykonania działań modernizacyjnych takich jak ocieplenie czy wymiana okien i drzwi. Efekt taki można byłoby uzyskać poprzez odpowiednie przewymiarowanie budynkowej instalacji PV i wprowadzanie większej części wyprodukowanej energii elektrycznej do sieci elektroenergetycznej. Stałoby to również w sprzeczności z celami polityki klimatyczno-środowiskowej, która podkreśla istotę zwiększania autokonsumpcji przez prosumentów. Dobrą praktyką, która pozwala uniknąć takiego niebezpieczeństwa, jest wspomniany wyżej francuski program MaPrimeRénov', w którym oprócz poprawy klas efektywności energetycznej budynku wymagane jest podjęcie co najmniej dwóch działań modernizacyjnych w zakresie izolacji termicznej.

Z uwagi na powyższe, w przypadku gdy projekt rozporządzenia dotyczącego klas charakterystyki energetycznej zostanie przyjęty bez kluczowej zmiany wyznaczającej odpowiednio przeskalowane progi

do poszczególnych klas na podstawie wskaźnika całkowitej energii pierwotnej, kryteria dla programów wsparcia należałoby definiować w oparciu o zużycie energii użytkowej albo zużycie energii końcowej widoczne na świadectwie charakterystyki energetycznej budynku (według obecnej propozycji wzoru świadectwa charakterystyki energetycznej budynku nie jest podawana informacja o wskaźniku całkowitej energii pierwotnej).

Zalecenia w zakresie wdrażania klas charakterystyki energetycznej do programów wsparcia renowacji

W tym miejscu należy zaznaczyć, iż wdrożenie klas charakterystyki energetycznej do programów wsparcia ma na celu ułatwienie identyfikacji budynków najbardziej potrzebujących modernizacji oraz uproszczenie sposobu zarządzania głębokością modernizacji energetycznej budynków, a w konsekwencji przyspieszenie funkcjonowanie tych programów. Aby było to wykonalne, system klas charakterystyki energetycznej budynków musi być przede wszystkim właściwie skonstruowany.

Poniżej wylistowane zostały teoretyczne zalecenia w zakresie wdrażania klas budynkowych do programów wsparcia renowacji, przy założeniu, iż klasyfikacja charakterystyki energetycznej została adekwatnie zaprojektowana.

1. Priorytetyzacja wsparcia głębokiej renowacji dla budynków z klas G, F oraz E.
2. Dodatkowe wsparcie finansowe dla głębokiej renowacji budynków z klas G, F, E dla najuboższej grupy potencjalnych beneficjentów.
3. Wymóg podniesienia charakterystyki energetycznej budynku:
 - a. o przynajmniej 3 klasy dla klas wyjściowych G oraz F;
 - b. o przynajmniej 2 klasy dla klas wyjściowych E oraz D;
 - c. do klasy A dla klas wyjściowych C oraz D.
4. Podwyższony poziom dofinansowania dla modernizacji energetycznej, w której uzyskano poprawę charakterystyki energetycznej budynku:
 - a. o 4 klasy lub więcej dla klas wyjściowych G oraz F;
 - b. do klasy A dla klas wyjściowych E oraz D.
5. Najwyższy poziom dofinansowania dla modernizacji energetycznej, w której uzyskano poprawę charakterystyki energetycznej budynku:
 - a. do klasy A dla klas wyjściowych G oraz F.

Jeśli istnieją uzasadnione podejrzenia, że przyjęte progi klas charakterystyki energetycznej nie zapewniają równomiernego rozkładu budynków pomiędzy poszczególne klasy bądź nie są one oparte o wskaźnik całkowitej energii pierwotnej, to rekomendujemy, aby wymogi i kryteria programów wsparcia odnosić do konkretnych wartości wskaźników zużycia energii użytkowej lub końcowej wypracowanych na podstawie m.in. statystyk zużycia energii w budynkach z dostępnych świadectw charakterystyki energetycznej, audytów energetycznych i remontowych.

Rekomendacje dla wdrażania klas charakterystyki energetycznej budynków w krajowych programach wsparcia renowacji

Część 1 – Klasy według propozycji MRiT

W tym rozdziale przedstawiono praktyczne rekomendacje dla wdrażania klas charakterystyki energetycznej do programów wsparcia modernizacji dla budynków jednorodzinnych, wielorodzinnych oraz budynków publicznych na przykładzie klas energetycznych z projektu MRiT dla dwóch wariantów:

- dla klas opartych na wskaźniku zapotrzebowania na nieodnawialną energię pierwotną;
- dla klas opartych na wskaźniku zapotrzebowania na energię końcową dostarczoną netto.

Budynki publiczne

Poniżej przedstawiono rekomendacje dla programów wspierających renowację budynków publicznych. Jak wspomniano wcześniej, opieranie kryteriów programów wsparcia renowacji tylko na wskaźniku zużycia nieodnawialnej energii pierwotnej bądź tylko na wskaźniku zużycia energii końcowej dostarczonej netto jest wadliwym rozwiązaniem. Dlatego też pokazano jakie dodatkowe kryteria należy wprowadzić w takich przypadkach, aby uniknąć problematycznych sytuacji analizowanych wcześniej.

Tabela 7 Propozycje klas z projektu rozporządzenia MRiT dla budynku użyteczności publicznej według wskaźnika zapotrzebowania na nieodnawialną energię pierwotną oraz energię końcową dostarczoną netto

Klasa	Graniczne wartości wskaźnika zapotrzebowania na nieodnawialną energię pierwotną [kWh/(m ² ·rok)]	Graniczne wartości wskaźnika zapotrzebowania na energię końcową dostarczoną netto [kWh/(m ² ·rok)]
A+	≤0	≤0
A	0-63	0-45
B	63-120	45-70
C	120-175	70-102
D	175-230	102-134
E	230-285	134-166
F	285-340	166-198
G	>340	>198

Rekomendacje dla klas charakterystyki energetycznej opartych na wskaźniku zapotrzebowania na nieodnawialną energię pierwotną według propozycji MRiT:

Wymogi uzyskania wsparcia finansowego:

- uzyskanie co najmniej klasy C dla klasy wyjściowej G oraz F;
- uzyskanie co najmniej klasy B dla klasy wyjściowej E oraz D;
- zmniejszenie zużycia energii użytkowej o przynajmniej 25% dla klas C oraz B;
- w przypadku wymiany źródła ciepła na biomasę – brak możliwości kwalifikowania się w oparciu o wskaźnik nieodnawialnej energii pierwotnej, możliwość zastosowania wskaźnika energii końcowej dostarczonej (patrz kolejny punkt).

Warunek uzyskania podwyższonego finansowania:

- uzyskanie klasy A lub A+ dla klas wyjściowych G, F, E, D.

Rekomendacje dla klas charakterystyki energetycznej opartych na wskaźniku zapotrzebowania na energię końcową dostarczoną netto według propozycji MRiT:

Wymogi uzyskania wsparcia finansowego:

- uzyskanie co najmniej klasy C dla klasy wyjściowej G oraz F;
- uzyskanie co najmniej klasy B dla klasy wyjściowej E oraz D;
- zmniejszenie zużycia energii użytkowej o przynajmniej 25% dla klas C oraz B;
- w przypadku inwestycji w lokalne źródło OZE pracujące na potrzeby budynku, poziom autokonsumpcji energii/ciepła wytworzonego w tej instalacji musi wynosić przynajmniej 70% w skali roku.

Warunek uzyskania podwyższonego finansowania:

- uzyskanie klasy A lub A+ dla klas wyjściowych G, F, E, D.

Budynki jednorodzinne – Program Czyste Powietrze

Program Czyste Powietrze zapewnia dofinansowanie dla domów jednorodzinnych na wymianę starego źródła ciepła zasilanego paliwem stałym oraz na działania poprawiające efektywność energetyczną takie jak ocieplenie przegród budowlanych, montaż nowych okien i drzwi, instalacja wentylacji mechanicznej z odzyskiem ciepła, indywidualna automatyczna regulacja temperatury w pomieszczeniach optymalizacja pracy systemów technicznych i inne.

W poprzedniej edycji (zakończony w 2024 r.) program Czyste Powietrze zapewniał wyższy poziom dofinansowania dla przedsięwzięć „kompleksowej termomodernizacji”, którą zdefiniowano jako:

- Zmniejszenie zapotrzebowania na energię użytkową do 80 kWh/(m²·rok) lub
- Zmniejszenie zapotrzebowania na energię użytkową o minimum 40%.

Wdrożenie wyższego poziomu dofinansowania dla „kompleksowej termomodernizacji” to kierunkowo dobre rozwiązanie. Wykorzystywana definicja „kompleksowej termomodernizacji” była jednak problematyczna. Jednym z warunków wystarczających do uzyskania statusu kompleksowej termomodernizacji było zmniejszenie zużycia energii użytkowej do wartości nie większej niż 80 kWh/(m²·rok). Zdarzały się renowacje, które pomimo tego, że nie doprowadzały do osiągnięcia

wysokiej procentowej oszczędności energii, mogły uzyskać status kompleksowej termomodernizacji, a tym samym otrzymać wyższą kwotę dofinansowania. Przykładem takiej sytuacji może być renowacja zmniejszająca zużycie energii z poziomu 85 kWh/(m²·rok) do 80 kWh/(m²·rok).

Nowa edycja programu Czyste Powietrze w 2025 r. a wdrożenie klas energetycznych

Nowa edycja programu Czyste Powietrze po przeprowadzonej reformie wystartowała 31 marca 2025 roku.

Nowy regulamin nie uwzględnia „kompleksowej termomodernizacji”.

W zamian za to zaproponowano trzy progi związane z energią użytkową:

1. **Poniżej 80 kWh/(m²·rok)** – dla tego poziomu możliwa jest jedynie wymiana nieefektywnego źródła ciepła na paliwo stałe wraz z modernizacją instalacji grzewczej;
2. **Od 80 do 140 kWh/(m²·rok)** – poziom umożliwiający wymianę nieefektywnego źródła ciepła oraz termomodernizację budynku. Realizowane przedsięwzięcia muszą prowadzić do redukcji zapotrzebowania na energię użytkową do ogrzewania do wartości wskaźnika nie większej niż 80 kWh/(m²·rok), a zapotrzebowanie na energię użytkową musi się zmniejszyć co najmniej o 40%.
3. **Powyżej 140 kWh/(m²·rok)** – poziom umożliwiający wymianę nieefektywnego źródła ciepła oraz termomodernizację budynku. Realizowane przedsięwzięcia muszą prowadzić do redukcji zapotrzebowania na energię użytkową do ogrzewania do wartości wskaźnika nie większej niż 140 kWh/(m²·rok), a zapotrzebowanie na energię użytkową musi się zmniejszyć co najmniej o 40%. Tylko w tym progu osoby o najniższych dochodach są uprawnione do otrzymania najwyższego poziomu dofinansowania.

W trakcie reformy nie było możliwości wprowadzenia rozwiązań w oparciu o system klas efektywności energetycznej budynków. Taki system ułatwiłby zarządzanie programami wsparcia i ograniczył problem fragmentaryzacji zasad pomiędzy poszczególnymi instrumentami, który ogranicza ich czytelność dla beneficjentów oraz zwiększa ryzyko wystąpienia braku spójności między instrumentami. Jednocześnie korzystanie z punktowych progów zamiast systemu klas niesie za sobą zasadnicze trudności:

- dla punktowych progów określających grupę najmniej efektywnych budynków: wybór między ryzykiem nadmiernego zawężenia wsparcia (kierowanie wysokiego wsparcia jedynie do kilku % najbardziej energochłonnych budynków) a obniżeniem jego efektywności (taka sama intensywność wsparcia dla szerokiej grupy beneficjentów oznacza albo brak wystarczającego wsparcia dla budynków o najgorszych parametrach albo nadmierne wsparcie dla pozostałych budynków),
- dla punktowych progów określających docelowy standard po modernizacji: wybór między ryzykiem ustalenia za mało ambitnych standardów i zmarnowania części potencjału oszczędności, a ustaleniem zbyt ostrych wymogów wykluczających część budynków, które nadal mogą osiągnąć dużą względną redukcję zużycia energii.

Reforma programu Czyste Powietrze jest zatem dobrą ilustracją tego, że odpowiednio wdrożone klasy charakterystyki energetycznej mogłyby usprawnić zarządzanie głębokością renowacji w programach wsparcia. Budynki o najgorszej charakterystyce mogłyby zostać zidentyfikowane i kwalifikować się do najwyższego poziomu dofinansowania w przypadku kompleksowej i głębokiej renowacji w połączeniu z udowodnionym niskim dochodem właścicieli. Równocześnie budynki o lepszej charakterystyce nie powinny być wykluczane z dofinansowania, a program powinien zachęcać ich właścicieli do doprowadzenia budynku do standardu zeroemisyjnego.

W przypadku zastosowania propozycji klas MRiT dla budynków jednorodzinnych problematyczny jest nie tylko rodzaj wskaźnika zapotrzebowania na energię, ale również nierównomierne rozłożenie istniejących budynków pomiędzy poszczególne klasy. W analizie Krajowej Agencji Poszanowania Energii na potrzeby Raportu Fali Renowacji dotyczącego opracowania systemu klas energetycznych dla budynków mieszkalnych jedno- i wielorodzinnych z 2023 roku wskazano znacznie wyższe wartości graniczne klasy G. Przedziały zaproponowane przez Ministerstwo Rozwoju i Technologii dla budynków jednorodzinnych i wielorodzinnych są zaniżone z powodu bazowania na danych z Centralnego Rejestru Charakterystyki Energetycznej Budynków, w którym występuje duża liczba nowych budynków, przez co informacje te nie odzwierciedlają rzeczywistego stanu energochłonności budynków w Polsce. To zaburzenie odzwierciedlenia rzeczywistej energochłonności budynków przez Centralny Rejestr Charakterystyki Energetycznej Budynków dodatkowo powoduje, że propozycja klas MRiT nie zapewnia równomiernego podziału pomiędzy klasą A i F.

Dlatego przy źle wyskalowanych progach zużycia energii do poszczególnych klas lepiej oprzeć się bezpośrednio na wskaźniku zużycia energii użytkowej ze świadectwa charakterystyki energetycznej budynku.

Tabela 8 Propozycje klas z projektu rozporządzenia MRiT dla budynku jednorodzinnych według wskaźnika zapotrzebowania na nieodnawialną energię pierwotną oraz energię końcową dostarczoną netto

Klasa	Graniczne wartości wskaźnika zapotrzebowania na nieodnawialną energię pierwotną [kWh/(m ² ·rok)]	Graniczne wartości wskaźnika zapotrzebowania na energię końcową dostarczoną netto [kWh/(m ² ·rok)]
A+	≤0	≤0
A	0-63	0-57
B	63-75	57-65
C	75-94	65-81
D	94-113	81-97
E	113-131	97-113
F	131-150	113-129
G	>150	>129

Rekomendacje dla klas charakterystyki energetycznej według propozycji MRiT:

Jeśli klasy energetycznie nie zostaną uwzględnione w reformie programu Czyste Powietrze, rekomendowane jest zdefiniowanie następującego podziału:

- Dla budynków o zużyciu energii użytkowej poniżej 120 kWh/(m²·rok)k – uzyskanie klasy B lub A oraz zakaz posiadania źródła opartego na biomasę po renowacji;
- Dla budynków o zużyciu energii użytkowej z zakresu 120-150 kWh/(m²·rok) – zmniejszenie zapotrzebowania na energię użytkową o minimum 40%;

- Dla budynków o zużyciu energii użytkowej powyżej 150 kWh/(m²·rok) – zmniejszenie zapotrzebowania na energię użytkową do poziomu co najwyżej 90 kWh/(m²·rok)

Budynki wielorodzinne – Premia termomodernizacyjna i grant termomodernizacyjny

Jako program wspierający budynki wielorodzinne można wskazać program TERMO, w ramach którego funkcjonuje premia termomodernizacyjna. Premia termomodernizacyjna nie jest co prawda skierowana tylko do budynków wielorodzinnych, jednakże stanowi ona bardzo dobry przykład programu wspierającego ich renowację.

Wysokość premii termomodernizacyjnej wynosi:

- 26% kosztów przedsięwzięcia termomodernizacyjnego;
- 31% łącznych kosztów przedsięwzięcia termomodernizacyjnego wraz z przedsięwzięciem OZE polegającym na zakupie, montażu, budowie albo modernizacji instalacji odnawialnego źródła energii (koszty instalacji OZE muszą stanowić przynajmniej 10 proc. łącznych kosztów termomodernizacji i instalacji OZE).

Wysokość premii termomodernizacyjnej może zostać zwiększona z tytułu grantu termomodernizacyjnego. Grant termomodernizacyjny stanowi 10 proc. kosztów inwestycji netto i zwiększa wsparcie na głęboką i kompleksową termomodernizację budynku wielorodzinnego.

Z uwagi na to, że dla propozycji klas charakterystyki energetycznej budynków wielorodzinnych występuje analogiczny problem jak dla budynków jednorodzinnych, tu również zdecydowano się zawrzeć rekomendacje opierające się bezpośrednio na wskaźniku zużycia energii użytkowej ze świadectwa charakterystyki energetycznej budynku.

Tabela 9 Propozycje klas z projektu rozporządzenia MRiT dla budynku wielorodzinnych według wskaźnika zapotrzebowania na nieodnawialną energię pierwotną oraz energię końcową dostarczoną netto

Klasa	Graniczne wartości wskaźnika zapotrzebowania na nieodnawialną energię pierwotną [kWh/(m ² ·rok)]	Graniczne wartości wskaźnika zapotrzebowania na energię końcową dostarczoną netto [kWh/(m ² ·rok)]
A+	≤0	≤0
A	0-59	0-65
B	59-70	65-144
C	70-88	144-223
D	88-105	223-302
E	105-123	302-381
F	123-140	381-460
G	>140	>460

Rekomendacje dla klas charakterystyki energetycznej według propozycji MRiT:

Zdefiniowanie „przedsięwzięcia termomodernizacyjnego” uprawniającego do otrzymania premii termomodernizacyjnej przez budynki wielorodzinne jako:

- zmniejszenie zapotrzebowania na energię użytkową co najmniej o 25%.

Zdefiniowanie „kompleksowej i głębokiej termomodernizacji” uprawniającej do grantu termomodernizacyjnego jako:

- Dla budynków o zużyciu energii użytkowej poniżej 120 kWh/(m²-rok) – uzyskanie klasy B lub A oraz zakaz posiadania źródła opartego na biomasę po renowacji;
- Dla budynków o zużyciu energii użytkowej z zakresu 120-150 kWh/(m²-rok) – zmniejszenie zapotrzebowania na energię użytkową o minimum 40%;
- Dla budynków o zużyciu energii użytkowej powyżej 150 kWh/(m²-rok) – zmniejszenie zapotrzebowania na energię użytkową do poziomu co najwyżej 90 kWh/(m²-rok).

Część 2 – Klasy według propozycji KAPE dla Fali Renowacji

W tym rozdziale przedstawiono praktyczne rekomendacje dla wdrażania klas charakterystyki energetycznej do programów wsparcia modernizacji dla budynków jednorodzinnych i wielorodzinnych na przykładzie propozycji systemu klas energetycznych przygotowanych przez Krajową Agencję Poszanowania Energii na potrzeby Raportu Fali Renowacji dotyczącego opracowania systemu klas energetycznych dla budynków mieszkalnych jedno- i wielorodzinnych z 2023 roku.

Propozycje te opierają się na wskaźniku zapotrzebowania na całkowitą energię pierwotną, a także zapewniają równomierny rozkład budynków pomiędzy poszczególne klasy charakterystyki energetycznej budynku – a zatem stanowią przykład dobrego systemu klasyfikacji budynków.

Budynki jednorodzinne – Czyste Powietrze

Tabela 10 Propozycje klas KAPE dla budynków jednorodzinnych

Klasa	Graniczne wartości wskaźnika zapotrzebowania na całkowitą energię pierwotną [kWh/(m ² -rok)]
A+	≤0
A	0-65
B	65-132
C	132-199
D	199-266
E	266-333
F	333-400
G	>400

Rekomendacje dla klas charakterystyki energetycznej w programie wsparcia dla propozycji rozkładu klas KAPE i Fali Renowacji:

Zdefiniowanie „kompleksowej termomodernizacji” jako:

- podniesienie charakterystyki energetycznej budynku o przynajmniej 3 klasy, jeśli budynek przed modernizacją znajdował się w klasie G bądź F, lub
- podniesienie charakterystyki energetycznej budynku o przynajmniej 2 klasy, jeśli budynek przed modernizacją znajdował się w klasie E, D bądź C, lub
- uzyskanie co najmniej klasy A+, jeśli budynek przed modernizacją znajdował się w klasie B.

Budynki wielorodzinne – premia termomodernizacyjna i grant termomodernizacyjny

Tabela 11 Propozycje klas KAPE dla budynków wielorodzinnych

Klasa	Graniczne wartości wskaźnika zapotrzebowania na całkowitą energię pierwotną [kWh/(m ² -rok)]
A+	≤0
A	0-65
B	65-144
C	144-223
D	223-302
E	302-381
F	381-460
G	>460

Rekomendacje dla klas charakterystyki energetycznej według propozycji KAPE:

Zdefiniowanie „przedsięwzięcia termomodernizacyjnego” uprawniającego do otrzymania premii termomodernizacyjnej przez budynki wielorodzinne jako:

- podniesienie charakterystyki energetycznej budynku o przynajmniej 3 klasy, jeśli budynek przed modernizacją znajdował się w klasie G bądź F, lub
- podniesienie charakterystyki energetycznej budynku o przynajmniej 2 klasy, jeśli budynek przed modernizacją znajdował się w klasie E, D bądź C, lub
- uzyskanie co najmniej klasy A+, jeśli budynek przed modernizacją znajdował się w klasie B..

Zdefiniowanie „kompleksowej i głębokiej termomodernizacji” uprawniającej do grantu termomodernizacyjnego jako:

- uzyskanie co najmniej klasy A, jeśli budynek przed modernizacją znajdował się w klasach G, F, E bądź D;
- uzyskanie co najmniej klasy A+, jeśli budynek przed modernizacją znajdował się w klasie B bądź C.

Podsumowanie

Wdrożenie klas charakterystyki energetycznej do programów wsparcia ma na celu ułatwienie identyfikacji budynków najbardziej wymagających termomodernizacji oraz usprawnienie zarządzania jej zakresem. W efekcie może to znacząco przyspieszyć realizację tych programów, a więc w krótszym czasie ulepszyć polską tkankę budynkową.

Klasy energetyczne mogą stać się istotnym narzędziem porządkującym, ułatwiającym opracowanie dobrych programów dofinansowań. Z zagranicznych przykładów można wyciągnąć zarówno praktyki, które warto powielać, jak i te, których warto unikać.

Dobrymi praktykami w zakresie wdrażania klas energetycznych w programach wsparcia są:

- poprawa standardu energetycznego budynku o co najmniej zadaną liczbę klas charakterystyki energetycznej budynku i wyższe dofinansowanie w przypadku osiągnięcia większego przeskoku pomiędzy klasami charakterystyki energetycznej budynku lub osiągnięcia najwyższych klas charakterystyki energetycznej budynku, takich jak klasa A czy klasa A+;
- uzyskanie wymaganej klasy charakterystyki energetycznej budynku;
- zmniejszenie zużycia energii o zadaną wartość (w kWh/(m²·rok));
- obniżenie zużycia energii poniżej zadanej wartości (w kWh/(m²·rok));
- obniżenie zużycia energii o określony procent.

Jako przykład negatywny wskazać można objęcie dofinansowaniem wyłącznie budynków należących do klasy F oraz G. W programach wsparcia kluczowe znaczenie powinna mieć zarówno głębokość modernizacji, jak i kompleksowość podejmowanych działań. Wyższy poziom dofinansowania należy powiązać z poprawą efektywności energetycznej, niezależnie od początkowego stanu budynku – inaczej dochodzi do sytuacji, w której wsparcie trafia jedynie do obiektów o niskiej klasie energetycznej, a jednocześnie brak jest zachęt do wykorzystania pełnego potencjału technicznego poprawy ich efektywności. Skutkiem takiego podejścia może być premiowanie częściowych inwestycji o niskiej jakości, które nie będą przybliżyły Polski do upowszechnienia docelowego, zeroemisyjnego standardu budynków oraz będą wymagały ponownego wsparcia w ciągu kilkunastu lat. Jednocześnie należy pamiętać, że mieszkańcy budynków o najniższej klasie energetycznej to często osoby zagrożone ubóstwem energetycznym, które również powinny mieć zapewniony dostęp do odpowiedniego wsparcia umożliwiającego przeprowadzenie inwestycji. Dobrym przykładem kompleksowego podejścia do tego wyzwania jest francuski program 'MaPrimeRénov', w którym dofinansowanie uwarunkowane jest zarówno poziomem dochodu, uzyskanym efektem energetycznym oraz kompleksowością działań.

Polskie programy wsparcia w bardzo ograniczonym zakresie uwzględniają dobre praktyki związane z poprawą efektywności energetycznej. **Doświadczenia innych państw mogą stanowić cenną wskazówkę dla poprawy skuteczności finansowania renowacji w Polsce – wskazują one jednoznacznie na duży potencjał systemu klas energetycznych jako ram porządkujących publiczny system wsparcia.**

Kluczowe jest jednak, aby system klas charakterystyki energetycznej budynków został odpowiednio i starannie zaprojektowany. Jeśli Ministerstwo Rozwoju i Technologii zdecyduje się uporządkować swoją propozycję klas charakterystyki energetycznej budynków w taki sposób, aby progi opierały się o wskaźnik całkowitej energii pierwotnej oraz zapewniały równomierny rozkład budynków, to klasy te będą stanowiły przydatne narzędzie do ujednoczenia sposobu zarządzania głębokością termomodernizacji pomiędzy poszczególnymi programami wsparcia renowacji. Pozwolą również na równoczesne uwzględnienie efektu realizowanych przedsięwzięć takich jak wymiana źródła ciepła, termomodernizacja budynku, a także zastosowanie dodatkowych urządzeń OZE, takich jak np. instalacja fotowoltaiczna.

Jeśli jednak Ministerstwo Rozwoju i Technologii zdecyduje się na utrzymanie propozycji wskaźników opartych o nieodnawialną energię pierwotną lub energię końcową dostarczoną netto, konieczne będą:

- 1) dalsze gromadzenie danych o zużyciu energii w budynkach oraz ich analiza w celu weryfikacji i adekwatnego przeskalowania przyjętych klas charakterystyki energetycznej;
- 2) zbadanie możliwości oparcia wymogów programów wsparcia na wskaźniku zużycia energii użytkowej bądź końcowej ze świadectw charakterystyki energetycznej budynku.

Niezależnie od szczegółów rozwiązań, które zostaną ostatecznie przyjęte przez Ministerstwo Rozwoju i Technologii oraz Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej, niezbędne jest monitorowanie efektów realizowanych programów oraz kontynuacja iteracyjnego ich ulepszania w oparciu o doświadczenia zbierane podczas kolejnych edycji programów wsparcia.

www.falarenowacji.pl